

Մնաց որ, եւ քաղուած մը պիտի տամ Ներքին
Գործոց նախարարութեան ուղղուած հաւաքական տե-
ղեկագրէ մը՝ ստորագրուած Բ. Դրան պատուիրակ Յա-
յիգ պէյի եւ Մոստիշեան էֆ.ի, ինչպէս նաև Մէքսիկի
կառավարիչ էսսա Րէուֆ պէյի կողմէ:

«Ասանայի վիլայէթին ցաւայի դէպքերու բնթացքին
«սպաննուած անձերու քիւն է, քաղաքային խօսանու-
«քրեանց տմարներու համաձայն՝ 5683 — մէջը հառուե-
«րով զինուորները եւ ոստիկան զինուորները — որոնց
«1487ը իսլամ եւ 4196ը ոչ-իսլամ: Սակայն որովհետեւ
«հաւանական է որ ըլլար առժամապէս այս տեղերը
«հաստատուած եւ շարձանագրուած անձերու մեծ քիւ մը,
«հաւասարապէս մեռան. եւ որովհետեւ այժմ կարելի չէ
«այս անհասներու քիւր հետեյ, կը կարծենք որ սպան-
«ներուցներու ընդհանուր քիւր պիտի ըլլայ, իսլամ եւ
«ոչ-իսլամ, մօտաւորապէս 15000 հոգի: Սիեւնոյն ասեմ
«պէտք չէ մոռնալ որ 30,000 անձեր, պատանի եւ տղայ,
«կը մնան առանց սպասանի եւ առանց ոչ մէկ
«նիւրական միջոցներու»:

Կը կրկնեմ, տայր Աստուած, որ այս պարտներն
ալ խարուած ըլլային զոհերու թիւին վերաբերմամբ:
Բայց շատ կը վախնամ որ այսպէս եղած ըլլաւ:

Երգարեւ, պէտք է երեւակայել որ Հաճընի մէջ
իսկ, ուր ջարդ տեղի չունեցաւ, — թէև Հայերը հոն
15 օր պաշարուած մնացին —, ցարդ ճշգրիտ լուր
չէ առնուած 3000 Հայերու մասին՝ որոնք Աստնայի
նահանգին մէջ կը գտնուէին: Հաճըն ըլլալով լեռնային
և անբերրի քաղաք մը, իր բնակիչները ստիպուած են
այլուր երթալ՝ օրապահիկ ճարելու համար:

Անհերքելի է որ ոչ-բնիկ զոհերու թիւը մեծ է.
քայց առնուածն մէկ տարի պէտք է կարենալ հասկնա-
լու համար ճիշտ թիւը այն անձերուն՝ որոնց ճակատա-